

Uus teadusdoktor Liisa Leppik

LIPIIDIDE, AMINOHAPETE JA BIOGEENSETE AMIINIDE METABOLOOMILISE PROFIILI MUUTUSED SKISOFREENIASPEKTRI HÄIRETE VARAJASES KULUS

19. märtsil 2021 kaitses Liisa Leppik neuroteaduse filosoofiadoktori väitekirja „Lipiidide, aminohapete ja biogeensete amiinide metaboolilise profiili muutused skisofreenia spektri häirete varajases kulus“ (*Alterations in metabolomic profile of lipids, amino acids and biogenic amines in the early course of schizophrenia spectrum disorders*). Töö juhendajad olid kaasprofessor Liina Haring Tartu Ülikooli kliinilise meditsiini instituudi psühhiaatriakliinikust, professor Eero Vasar Tartu Ülikooli bio- ja siirdemeditsiini instituudi füsioloogia osakonnast ning professor Mihkel Zilmer Tartu Ülikooli bio- ja siirdemeditsiini instituudi biokeemia osakonnast. Oponeeris professor Laura Korhonen Linköpingi Ülikoolist.

Skisofreeniaspektri häired on seisundid, mille puhul inimese taju ja tõlgendus maailmast on häiritud ega vasta reaalsusele. Selliste häirete patogeneesi mõistmine on vajalik nii diagnostika kui ka ravi arenguks.

Uurimistöö eesmärk oli kirjeldada psühhootilise häirega patsientide glütserofosfolipiidide, sfingolipiidide, aminohapete ning biogeensete amiinide profiili haiguse erinevates faasides.

Uuringus osales 53 esmase psühhosiepisoodiga patsienti, keda jälgiti longitudinaalselt viie aasta vältel. Patsientidelt koguti demograafilised ja kliinilised andmed ning vereproovid kolmel ajahetkel: haiguse vallandumisel, 7 kuud pärast antipsühhootilise raviga alustamist ning 5 aastat pärast haiguse ja ravi algust. Kontrollrühma kuulus 37 tervet vaba-tahtlikku.

Tulemused näitasid, et esmase psühhosiepisoodi vallandumisel esinesid patsientidel kontrollrühmaga võrreldes järgmised metaboolsed muutused: vähenenud olid proliini, alfa-aminoadipiinhappe, 16 fosfatidüülkoliini, ühe sfingolipiidi sisaldus ning türosiini ja fenüülalaniini suhe; suurenenud olid tauriini, ühe lüsofosfatidüülkoliini sisaldus ning ornitiini ja arginiini suhe.

Seitsmekuulise antipsühhootilise ravi järel olid patsientide psühhootilised sümptomid leevenenud ning eelkirjeldatud metaboolilised muutused normaliseerunud.

Viis aastat kestnud haiguse ja antipsühhootilise ravi järel ilmnas, et patsientidel oli suurenenud asparagiini, glutamiini, ornitiini, tauriini ja metioniini sisaldus ning ornitiini ja arginiini suhe. Vähenenud olid aspartaadi, glutamaadi ja alfa-aminoadipiinhappe sisaldus ning aspartaadi ja asparagiini, glutamaadi ja glutamiini, alfa-aminoadipiinhappe ja kinureniini suhe.

Leitud kõrvalekalded viitavad aju neurotransmitterite funktsiooni ning põletikuliste ja energeetiliste protsesside häirumisele. Uurimistöö tõendas skisofreeniaspektri häiretega patsientide aminohapete, biogeensete amiinide ning spetsiifiliste lipiidsete metaboliitide profiili muutusi haiguse kulu ja pikaajalise ravi vältel.

Leitud kõrvalekalded viitavad aju neurotransmitterite funktsiooni ning põletikuliste ja energeetiliste protsesside häirumisele. Uurimistöö tõendas skisofreeniaspektri häiretega patsientide aminohapete, biogeensete amiinide ning spetsiifiliste lipiidsete metaboliitide profiili muutusi haiguse kulu ja pikaajalise ravi vältel.

KOKKUTULEK 40

Tartu Riikliku Ülikooli arstiteaduskonna eesti raviosakonna
1981. a lõpetanute kokkutulek toimub
03.07.2021 Tartus

Kursusekaaslaste nimel: Galina Litter, glitter@naistearst.ee, Ülle Kadastik, ylle.kadastik@kliinikum.ee
utalumni.net